

PROCJENA ODREĐENIH PSIHOLOŠKIH KARAKTERISTIKA KOD GLUHIH OSOBA

**Husnija HASANBEGOVIĆ¹
Osman SINANOVIĆ^{1,2}**

¹Edukacijsko-rehabilitacijski
fakultet, ²
Medicinski fakultet,
Univerziteta u Tuzli,
75000 Tuzla,
Bosna i Hercegovina

Primljeno: 2.6.2008.
Prihvaćeno: 13.11.2008.

Kontakt adresa:
Husnija Hasanbegović
Edukacijsko-rehabilitacijski
fakultet Univerziteta u Tuzli
Muharema Fizovića Fiska 1
75000 Tuzla,
Bosna i Hercegovina
Fax: 00 387 35 320 661

APSTRAKT

U istraživanju su istaknute posljedice teških oštećenja sluha na psihološka prestrukturiranja kada je u pitanju komunikacija u društvenim interakcijama, kognitivni razvoj i određene karakteristike ličnosti. Izvršena je analiza određenih psiholoških karakteristika kod gluhih ispitanika putem ispitivanja gluhih i čujućih ispitanika. Uzorak ispitanika (N=45), odabran je metodom slučajnog izbora kojeg su činili ispitanici oba spola u dobi od 18 do 55 godina, s ciljem utvrđivanja određenih psiholoških karakteristika gluhih osoba u odnosu na društvene interakcije. U tu svrhu konstruisan je mjerni instrument: „Skala procjene psiholoških karakteristika gluhih osoba“ Likertovog tipa, koji se sastoji od 15 varijabli. Deskriptivnom i komparativnom analizom, opisani su rezultati subuzoraka ispitanika na primijenjenim varijablama, a diskriminacijskom analizom testirana je hipoteza o postojanju statistički značajnih razlika između čujućih i gluhih ispitanika u procjenjivanju psiholoških karakteristika gluhih osoba. Rezultati istraživanja ukazuju da nema statistički značajnih razlika u procjeni psiholoških karakteristika gluhih osoba, između dva primijenjena uzorka ispitanika u predmetnom istraživanju.

Ključne riječi: Psihološka prestrukturiranja; karakteristike ličnosti

UVOD

Zbog nedostatka slušnog modaliteta, za pretpostaviti je da su kod gluhih osoba prisutna psihološka prestrukturiranja u odnosu na komunikacijske modele, a time i razvoj kognitivnih funkcija, te da se gluhe osobe znatno razlikuju prema psihološkim karakteristikama od čujućih osoba.

Gubitak slušnog modaliteta, izaziva reorganizaciju svih snaga u organizmu i ličnosti, te se stvara nov, poseban sklop ličnosti¹. Deficit nekog senzornog modaliteta može da probudi nove snage, mijenja normalne pravce funkcija, stvaralački i organski reorganizuje i formira čovjekovu psihu, izgrađujući novu ravnotežu umjesto narušene, te osjećanje manjkavosti nekog organa, može predstavljati za individuu stalni stimulus u razvoju psihe^{1,2}. Međutim, još uvijek stoji otvoreno pitanje uspješne analize ličnosti gluhih osoba, prije svega zbog heterogenosti populacije i vrlo različitog

spektra slušnih oštećenja. Kao što je poznato, gluhoće mogu biti konduktivne, miješane i perceptivne, a svaki oblik i posljedice koje oštećenje ostavlja na individuu i njen društveni položaj, zavise od stupnja slušne oštećenosti. Najbrojnija su perceptivna oštećenja sluha, među kojima nailazimo na sve stupnjeve oštećenja, a teška i vrlo teška oštećenja sluha su najčešće zastupljena. Perceptivna oštećenja sluha predstavljaju ozbiljan rehabilitacijski problem a samim tim, problem adaptacije u društvenu sredinu i psihološki razvoj gluhe osobe, unutar društvene zajednice. Perceptivna oštećenja sluha imaju veliki uticaj na razvoj ličnosti, koji se u najvećem dijelu ogleda u usvajanju jezika i govora, a također se javljaju problemi. To su uglavnom problemi u komunikaciji sa sredinom koji ostavljaju veliki uticaj na emocionalno i društveno sazrijevanje osoba oštećenog sluha.

Aktualizacija ličnosti, pored bioloških komponenti u što spadaju i senzorički modaliteti, uključuje i društvenu komponentu kao determinantu u ponašanju i razvoju ličnosti². Društveni sistem pruža mogućnost zadovoljavanja društvenih potreba kao što su: položaj, status, uloga i identitet³. Ovo su bitni elementi za razvoj i organizaciju psihičke djelatnosti, jer je društvena sredina milje u kojoj se individualna psihologija razvija i odražava. Sredina primjećuje manifestne oblike ponašanja još u ranom dječjem uzrastu. Kao i sva djeca sa razvojnim smetnjama i gluha djeca pokazuju neobična ponašanja, naročito kroz igru ili aktivnostima učenja, jer gluho dijete prolazi kroz svijet nijemih pokretnih slika bez zvuka i značenja⁴.

U interakciji sa društvenom sredinom dijete započinje svoj kognitivni razvoj, a sredina u velikoj mjeri utiče i na razvoj ličnosti. Procjena kognitivnog statusa predstavlja prvi korak u pravljenju rehabilitacijskog programa⁵. Također, procjena određenih psiholoških karakteristika gluhe populacije može biti korak u poboljšanju nekih stavova i sudova, koji utiču na statusna pitanja u društvenoj sredini ali i drugih problema gluhe populacije koji proističu u interakciji sa društvenom sredinom. Separatizam može izazvati psihološke traume, a time negativan pravac u razvoju ličnosti¹.

Prema Radoman (1996), navode se određene zajedničke karakteristike ličnosti, osoba oštećenog sluha a to su: deficitarna socijalna adaptacija, socijalna izolacija i socijalna nezrelost, koja se ispoljava u nesposobnosti ovih osoba, da se brinu o sebi i prihvate odgovornost za svoje ponašanje; prisutan je veći stepen nesamostalnosti i zavisnosti, kao i nedovoljna socijalizovanost i poštovanje društvenih normi; deficitarna emocionalnost, emocionalna nezrelost, labilnost i površnost emocionalnih reakcija, težnja ka neposrednom zadovoljenju potreba, nezrelost i zavisnost u razvoju objektnih odnosa; egocentrizam, kao i nedostatak brige za druge i oštećena empatička sposobnost; rigidno ponašanje, pridržavanje knjiških pravila etike; povišena impulzivnost, agresivne reakcije, izlivi bijesa i „acting out“ ponašanje; ograničena interesovanja i slaba motivacija; sklonost ka neurotskom reagovanju i simptomi psihotičnog reagovanja; problemi u identifikaciji, posebno seksualna identifikacija gluhih dječaka⁶. Istraživanja pojedinih autora: Altman; Barker; Furnham; Lane; Radoman, ukazuju da je direkcija kognitivne, afektivne i konativne komponente stava prema gluhima pretežno pozitivna, a da gluhi imaju znatno negativnije stavove prema gluhoći i njenim implikacijama na ličnost nego što ih imaju čujuć ispitanici⁷.

Cilj rada je deskriptivnom analizom opisati određene elemente psihološke strukture gluhe osobe, te utvrditi prosudbe gluhih i čujućih ispitanika u vezi sa psihološkim karakteristikama gluhih osoba, a zatim diskriminacijskom analizom utvrditi, da li postoji statistički značajna razlika između čujućih i gluhih ispitanika u odnosu na procjenu određenih psiholoških karakteristika gluhih osoba i njihovih osobnih stavova u vezi sa nekim statusnim pitanjima u društvenoj sredini.

METODE RADA

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika obuhvaća dva subuzorka. Subuzorak gluhih osoba odabran je metodom slučajnog izbora po sljedećim kriterijima: ispitanici oba spola u dobi od 18 do 55 godina koji imaju teže i teško oštećenje sluha; ispitanici koji su završili „neku“ školu ili zanat; Ispitanici koji imaju intelektualni status u granicama prosjeka ili iznad, N=10.

Subuzorak čujućih ispitanika odabran metodom slučajnog izbora po sljedećim kriterijima: ispitanici oba spola u dobi od 18 do 55 godina, N=35.

Mjerni instrument

Za potrebe ovog istraživanja korišten je Upitnik za procjenu određenih psiholoških karakteristika kod gluhih, Likertovog tipa, koji je konstruisan za namjeru ovog istraživanja. Upitnik od 15 tvrdnji čine sljedeće varijable: Gluhe osobe se osjećaju usamljeno i odbačeno od društva; Osobe koje čuju sažaljevaju gluhe osobe; Osobe koje čuju izbjegavaju gluhe osobe; Gluhim osobama je mjesto u posebnim institucijama; Gluhe osobe su razdražljive; Gluhe osobe su agresivne; Gluhe osobe često ispoljavaju ljutnju; Gluhim osobama treba puno više vremena da nešto nauče nego osobama koje čuju; Gluhe osobe nemaju dobro pamćenje kao osobe koje čuju; Gluhe osobe ne mogu dobro misliti kao osobe koje čuju; Gluhe osobe imaju slabiju pažnju nego osobe koje čuju; Gluhe osobe imaju manje volje nego osobe koje čuju; Gluhe osobe nisu normalne osobe; Gluhe osobe su nepovjerljive i Gluhe osobe su vesele i sretne osobe.

Način provođenja istraživanja

Ispitivanje je provedeno na području Tuzlanskog kantona. Gluhim osobama su čitana pitanja i objašnjene pojedine tvrdnje iz upitnika na znakovnom jeziku, dok su ostali ispitanici, upitnik ispunjavali bez pomoći ispitivača.

Metode obrade podataka

Prikupljeni podaci ovog istraživanja obrađeni su metodom deskriptivne statistike. Izračunate su frekvencije i postoci odgovora ispitanika na svakoj od upotrijebljenih varijabli, a razlike u stavovima su testirane diskriminacijskom analizom.

REZULTATI I DISKUSIJA

Tabela 1. Frekvencije izražene u zbirnim postocima odgovora gluhih i čujućih ispitanika, prema određenim psihološkim karakteristikama gluhih osoba i stavova u interakciji sa društvenom sredinom

Table 1. Frequencies (in percentages) of answers deaf and normal hearing people, according to some psychological characteristics of deaf people with interaction of social community

Prosudbe/ stavovi	Gluhi ispitanici	Čujući ispitanici
Neslaganje sa ponuđenim tvrdnjama	58.66%	48.94%
Neodlučnost u prosudbama	58.66%	34%
Slaganje sa ponuđenim tvrdnjama	16.57%	34.47%

Uvidom u tabelu 1. može se uočiti, da su gluhi ispitanici uglavnom podijeljeni na način da se u 58.66% slučajeva uglavnom i nikako ne slažu sa ponuđenim tvrdnjama, a u 34% slučajeva, uglavnom i potpuno se slažu sa ponuđenim tvrdnjama, dok u 7.33% slučajeva su bili neodlučni. Čujući ispitanici, također su podijeljeni, na način da se u 48.94% slučajeva uglavnom i nikako ne slažu sa ponuđenim tvrdnjama, a u 34.47% slučajeva uglavnom i potpuno se slažu sa ponuđenim tvrdnjama, dok su u 16.57% slučajeva bili neodlučni u prosuđivanju.

Na osnovu distribucije odgovora ispitanika, može se konstatovati, da je upotrijebljeni upitnik jasno preciziran, bez nejasnih pitanja i za predmetno mjerenje, sasvim zadovoljavajući.

Na procjenu tvrdnje, da se *gluhe osobe osjećaju usamljeno i odbačeno od društva*, 60% ispitanika, uglavnom se slaže sa ovom tvrdnjom, 10% ispitanika potpuno se slaže sa ovom tvrdnjom, a kod čujućih ispitanika, 42.85% uglavnom se slaže i 5.71% potpuno se slaže sa ovom tvrdnjom. Ovakvi stavovi gluhih ispitanika, ukazuju da veliki procenat (70%), uočava ili doživljava neadekvatan položaj u društvu i nebrigu društvene zajednice za njihove osobne probleme, dok čujući ispitanici skoro u 50% slučajeva, također odražavaju iste stavove.

Na procjenu tvrdnje, da *osobe koje čuju sažaljevaju gluhe osobe*, 30% ih se nikako ne slaže sa ovom tvrdnjom, 40% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, a niti jedan ispitanik, nije se potpuno složio sa ovom tvrdnjom. Većina čujućih ispitanika, njih 60%, uglavnom se slaže sa ovom tvrdnjom i 11.42% potpuno se slaže sa ovom tvrdnjom. Ovakvi stavovi gluhih također ukazuju da bi osjećanje sažaljevanja čujućih na neki način popravio njihov položaj, što je potvrda i dosadašnjih istraživanja u vezi sa društvenim položajem gluhih, a čujući osjećaj sažaljevanja vjerovatno posmatraju na drugačiji način od gluhih ispitanika.

Na procjenu tvrdnje, da *osobe koje čuju izbjegavaju gluhe osobe*, 20% se nikako ne slaže sa ovom tvrdnjom, 40% ispitanika uglavnom se slaže sa ovom tvrdnjom, 10% ispitanika nije se moglo odlučiti, 30% ispitanika uglavnom se nije složilo sa ovom tvrdnjom, dok kod čujućih ispitanika također prevladavaju odrični stavovi, 51.42% nikako se ne slaže sa ovom tvrdnjom i 31.42% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, što ukazuje na činjenicu, da niti jedna niti druga populacija nema ništa protiv zajedničke komunikacije.

Na procjenu tvrdnje, da je *gluhim osobama mjesto u posebnim institucijama*, od ispitanika oštećenog sluha 30% je odgovorilo da se nikako ne slaže sa ovom tvrdnjom, a 50% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom. Od čujućih ispitanika 60% nikako se ne slaže sa ovom tvrdnjom i 28.5% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom. U odražavanju ovog stava može se primijetiti da su ispitanici procentualno imali identične odgovore, tako da ovdje imamo jasne integrativne motive ispitanika.

Na procjenu tvrdnje, da su *gluhe osobe razdražljive*, od ispitanika oštećenog sluha 30% je odgovorilo da se nikako ne slaže sa ovom tvrdnjom i 30% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, što ukazuje na činjenicu da prevladavaju odrični stavovi kod gluhih. Od 35 čujućih ispitanika 11.42% nikako se ne slaže i 22.85% ispitanika uglavnom se nije složilo sa ovom tvrdnjom, a 31% uglavnom se slaže sa ovom tvrdnjom te 31.42% ispitanika nije se moglo odlučiti. Ovakvi stavovi mogu biti razlogom što čujući komunikaciju gluhih, koja je karakteristična, dinamična, sa puno neverbalnih, gestikulacionih pokreta i facijalne ekspresije, nekada doživljavaju kao razdražljivi oblik ponašanja gluhih.

Na procjenu tvrdnje, da su *gluhe osobe agresivne*, od ispitanika sa oštećenjem sluha 40% ih se nikako ne slaže sa ovom tvrdnjom, 30% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, dakle gluhi ne misle da su agresivni, a od čujućih ispitanika 34.28% ih se nikako ne slaže sa ovom tvrdnjom i

28.57% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, što ukazuje na činjenicu da u većem procentu i čujuć i ispitanici procjenjuju da gluhe osobe nisu agresivne.

Na procjenu tvrdnje da *gluhe osobe često ispoljavaju ljutnju*, 60% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, a stavovi čujućih ispitanika su podijeljeni na način, da oko 30% ispitanika se slaže; 30% ispitanika se ne slaže sa ovom tvrdnjom i 30% ispitanika su neodlučni. Ovakvi stavovi čujućih ispitanika, mogu se protumačiti kao nepoznavanje karakteristika koje su kod gluhih manifestne, kao komunikacijski odraz u društvenoj sredini.

Na procjenu tvrdnje, da *gluhim osobama treba puno više vremena da nešto nauče nego osobama koje čuju*, 60% gluhih ispitanika uglavnom se slaže sa ovom tvrdnjom, a stavovi čujućih ispitanika su ponovo raspršeni i ne preovladava procentualno niti jedan od ponuđenih stavova, što ukazuje na činjenicu da čujućim ispitanicima nije poznat model učenja kod gluhih, ili o tome uopće ne razmišljaju.

Na procjenu tvrdnje, da *gluhe osobe nemaju dobro pamćenje kao osobe koje čuju*, od ispitanika oštećenog sluha, 70% se uglavnom i nikako ne slaže sa ovom tvrdnjom, a oko 50% čujućih ispitanika se nikako i uglavnom nije složilo sa ovom tvrdnjom, što također, ukazuje na činjenicu da čujućim ispitanicima nisu poznati modeli učenja i pamćenja u odsustvu slušnog analizatora, te uglavnom obezvređuju intelektualne sposobnosti gluhih.

Na procjenu tvrdnje, da *gluhe osobe ne mogu dobro misliti kao osobe koje čuju*, 80% ispitanika oštećenog sluha, nikako i uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, a kod čujućih ispitanika također preovladavaju ovakvi stavovi u oko 60% slučajeva.

Na procjenu tvrdnje, da *gluhe osobe imaju slabiju pažnju nego osobe koje čuju*, 70% ispitanika oštećenog sluha, nikako i uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, dok čujuć i ispitanici u oko 60% ispitanika potpuno i uglavnom se slaže sa ovom tvrdnjom, a 31.42% ispitanika uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom. Po procjenama čujućih ispitanika može se zaključiti, da gluhe osobe nemaju dobar tenacitet pažnje.

Na procjenu tvrdnje, da *gluhe osobe imaju manje volje nego osobe koje čuju*, ispitanici oštećenog sluha su ravnomjerno raspoređeni u procjeni ove tvrdnje a čujuć i ispitanici u većem procentu, oko 60% slučajeva, smatraju da gluhi imaju manje volje za životne aktivnosti nego čujuć i.

Na procjenu tvrdnje, da *gluhe osobe nisu normalne osobe*, od ispitanika sa oštećenjem sluha 100% ih je odgovorilo da se nikako ne slažu sa ovom tvrdnjom a u istom procentu su se izjašnjavali i čujuć i ispitanici. Može se zaključiti da i jedan i drugi uzorak ispitanika smatra da su gluhe osobe normalne osobe.

Na procjenu tvrdnje, da su *gluhe osobe nepovjerljive*, kod gluhih ispitanika u 60% slučajeva preovladavaju odrični stavovi, a kod čujućih ispitanika su znatno podijeljeni stavovi i procentualno značajno nepreovladava niti jedan od ponuđenih odgovora, što je razumljivo zbog nepoznavanja ili nedovoljnih kontakata da bi mogli donositi određene sudove kada je u pitanju ova karakteristika kod gluhih.

Na procjenu tvrdnje, da su *gluhe osobe vesele i sretnе osobe*, od ispitanika sa oštećenjem sluha njih 80%, uglavnom i potpuno se slaže sa ovom tvrdnjom, dakle ne smatraju se veselim i sretnim osobama, a u većem procentu, oko 78%, čujuć i ispitanici ipak misle da su gluhe osobe sretnе i vesele osobe.

Razlike u procjenama postavljenih tvrdnji, koje se odnose na određene psihološke karakteristike gluhih i interakciju sa društvenom sredinom, između ispitivanih uzoraka nisu bile uočljive na osnovu distribucije frekvencija odgovora ispitanika u pojedinim varijablama. U cilju provjere hipoteze, da se procjene postavljenih tvrdnji u mjernom instrumentu između uzoraka ispitanika statistički ne razlikuju, primijenjena je metoda diskriminacijske analize. Izolirana je jedna diskriminacijska funkcija, koja ukazuje, da se ispitanici uz $L = 0.69$; H_1 kvadrat od 13.12 statistički značajno ne razlikuju na primijenjenim varijablama uz nivo signifikantnosti $P = .52$

ZAKLJUČAK

Uvidom u tabelu 1 može se uočiti, da su gluhi i čujuć i ispitanici imali slične procjene na tvrdnju da se gluhe osobe osjećaju usamljeno i odbačeno od društva; da postoje razlike u procjenama na tvrdnju da osobe koje čuju sažaljevaju gluhe osobe; da imaju slične procjene što se tiče tvrdnje da osobe koje čuju izbjegavaju gluhe osobe; da imaju slične procjene na tvrdnju, da je *gluhim osobama mjesto u posebnim institucijama*; da postoje slične procjene gluhih i čujućih ispitanika na tvrdnju da su gluhe osobe razdražljive; da postoje slične procjene na tvrdnju da su gluhe osobe agresivne; da postoje slične procjene na tvrdnju da gluhe osobe često ispoljavaju ljutnju. Zatim da postoje slične procjene na tvrdnju da *gluhim osobama treba puno više vremena da nešto nauče nego osobama koje čuju*; da postoje slične procjene gluhih i čujućih ispitanika na tvrdnju da gluhe osobe nemaju dobro pamćenje kao osobe koje čuju; da postoje slične procjene na tvrdnju da gluhe osobe ne mogu dobro misliti kao osobe koje čuju; da postoje različite procjene na tvrdnju da gluhe osobe imaju slabiju pažnju nego osobe koje čuju; da postoje slične procjene ispitanika na tvrdnju da gluhe osobe imaju manje volje nego osobe koje čuju; da postoje potpuno iste procjene gluhih i čujućih ispitanika na tvrdnju da gluhe osobe

nisu normalne osobe; da postoje slične procjene ispitanika na tvrdnju da su gluhe osobe nepovjerljive; da postoje slične procjene kada je u pitanju tvrdnja da su gluhe osobe vesele i sretne osobe. Na osnovu diskriminacijske analize, odbacuje se postavljena hipoteza, jer ne postoji statistički značajna razlika između čujućih i gluhih ispitanika, u odnosu na procjenu određenih psiholoških karakteristika gluhih, što se podudara sa sličnim istraživanjima u svijetu. Razlike se očituju na dvije varijable, koje ukazuju da gluhe osobe ne sažaljevaju gluhe, a čjući misle značajno drugačije u odnosu na njih, te da gluhe osobe imaju slabiju pažnju u odnosu na čjuće, sa čime se gluhi ispitanici u većini slučaja ne slažu.

LITERATURA

1. Vigotski L. Osnovi defektologije Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1983.
2. Allport G.W. Sklop i razvoj ličnosti. Kultura, Beograd, 1969.
3. Hasanbegović H, Sinanović O (2007) Neurolingvistička komparacija vizuoprostorno-dinamičkog i standardnog pristupa učenju maternjeg jezika kod gluhih učenika, Acta Medica Saliniana, 36 (2) 147-152.
4. Krech D, Crutchfield RS. Elementi psihologije, Beograd 1976.
5. Sinanović O. Osnove neuropsihologije i neurologije ponašanja, Univerzitet u Tuzli, Tuzla, 2005.
6. Levine E. Psihologija gluvoće. Beograd 1964.
7. Radoman V. Surdopsihologija. Defektološki fakultet, Beograd 1996.

ESTIMATE OF CERTAIN PSYCHIC CHARACTERISTICS AT TESTED DEAF PEOPLE

Husnija HASANBEGOVIĆ, Osman SINANOVIĆ

ABSTRAKT

The consequences of hard hearing disturbances on psychological restructures were signed when it all is about communication in social interactions, cognitive development and certain characteristics of personality. Certain psychological characteristics were analyzed at deaf by testing deaf and hearing ones. Testing sample (N=45) had been chosen randomly and there were both male and female 18 to 55 years old, with target to prove certain psychological characteristics of deaf in relation to social interactions. For that purpose has been created this measurement: "Estimation scale of psychological characteristics at deaf", type of Likerts, which is consisted of 15 variables. The results of sub samples of tested ones on used variables have been described by descriptive and comparative analysis, but hypothesis about not existing statistical important differences between hearing and deaf tested ones in estimation of psychological characteristics at deaf has been tested by discriminative analyses. The results of survey point that there is no statistically important differences in estimation of psychological characteristics at deaf, between two used samples in subject survey.

Key words: Psychological restructures; characteristics of personality

Received: 2.6.2008.

Accepted: 13.11.2008.